

ECONOMY AND MANAGEMENT OF THE NATIONAL ECONOMY

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

УДК 339.13:637.5:636.2

РИНОК М'ЯСА ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ: ВИРОБНИЦТВО ТА ЦІНА

Наталія Копитець¹; Володимир Волошин²

¹Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»,
Київ, Україна

²Національний науковий центр «Інститут землеробства Національної
академії аграрних наук України», Чабани, Київська область, Україна

Резюме. Проаналізовано сучасний стан виробництва яловичини та цінову ситуацію. Скотарство є однією із системоутворюючих галузей аграрної економіки. Його розвиток сприяє вирішенню продовольчої проблеми країни, фінансовій стійкості сільського господарства і більш повній зайнятості населення. Виявлено, що в Україні суттєво змінилася структура виробництва м'яса. Показано динаміку вирощування та реалізації великої рогатої худоби в живій масі в усіх категоріях господарств і в розрізі сільськогосподарських підприємств та господарств населення. У 2018 р. господарствами усіх категорій було вироблено 358,9 тис. тонн яловичини й телятини. Основними виробниками м'яса великої рогатої худоби є господарства населення. У 2018 р. найбільшими виробниками приросту живої маси великої рогатої худоби серед регіонів України були Львівська, Хмельницька, Івано-Франківська, Харківська і Полтавська області. В Україні й надалі продовжується тенденція вирізування великої рогатої худоби. Вирощування великої рогатої худоби залишається неприбутковим бізнесом. Особливу увагу приділено розгляду сучасних цінових тенденцій на ринку м'яса великої рогатої худоби. Встановлено основні фактори, що впливають на розвиток ринку м'яса великої рогатої худоби в нинішніх економічних умовах. Фактичний стан галузі скотарства свідчить про кризові процеси. Зменшення обсягів виробництва м'яса великої рогатої худоби, скорочення її поголів'я та необґрунтованість реалізаційних цін зумовили занепад і збитковість галузі. У 2018 р. середня ціна продажу великої рогатої худоби сільськогосподарськими підприємствами за усіма каналами реалізації значно зменшилася порівняно з 2017 р. Низькі закупівельні ціни на велику рогату худобу не забезпечують і просте відтворення первинних виробників. Роздрібна ціна на яловичину в грудні 2018 р. зросла порівняно з аналогічним періодом 2014 р. у 1,9–2,0 раза. Разом із цим високі роздрібні ціни на яловичину та м'ясопродукти приносять надприбутки торгівлі, а попит на продукцію зменшується в зв'язку з низькою купівельною спроможністю кінцевих споживачів. Наведено перспективи майбутнього розвитку ринку м'яса великої рогатої худоби в Україні. У найближчій перспективі цінове напруження на ринку м'яса великої рогатої худоби не спаде.

Ключові слова: ринок, м'ясо великої рогатої худоби, реалізація, виробництво, ціна.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2019.06.007

Отримано 14.12.2019

UDC 339.13:637.5:636.2

THE CATTLE MEAT MARKET: PRODUCTION AND PRICE

Nataliia Kopytets¹; Volodymyr Voloshyn²

¹National Scientific Center «Institute of Agrarian Economics», Kyiv, Ukraine

²National Science Center «Institute of Agriculture of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine», Chabany, Kyiv region, Ukraine

Summary. The current state of beef production and the price situation is analyzed in this paper. Cattle farming is one of the systematically important branches of the agriculture-based economy. Its development contributes to the solution of the country's food problem, financial agriculture sustainability and full labour employment. It is determined that the structure of meat production in Ukraine has changed significantly. The dynamics of beef cattle production and sale in all farms categories and in the agricultural enterprises and farms section is shown. 358.9 thousand tons of beef and veal were produced by all farms categories in 2018. The main producers of cattle meat are farms. Lviv, Khmelnytsky, Ivano-Frankivsk, Kharkiv, and Poltava regions were the largest producers of cattle liveweight gain in Ukraine in 201. The tendency of cattle slaughter is evident in Ukraine. The cattle growing still remains unprofitable business. Special attention is paid to the consideration of the current price trends in the cattle meat market. The main factors influencing the development of the cattle meat market under present economic conditions are identified. The actual status of the cattle industry confirms the crisis processes. The decline in cattle meat production, reducing its livestock and unreasonableness of sales prices caused the industry decline and unprofitability. In 2018, the average price of cattle sales to agricultural enterprises across all sales channels decreased significantly compared to 2017. The low purchase prices for cattle did not provide easy reproduction for primary producers. In December 2018 the retail price of beef increased by 1.9–2.0 times in comparison with the same period in 2014. At the same time, high retail prices for beef and meat products generated the trade surplus. Demand for products decreases due to the low purchasing capacity of the end consumers. The prospects for the future development of the cattle meat market in Ukraine are given. The price strain in the cattle meat market will not reduce in the near future.

Key words: market, the cattle meat, sales, production, price.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2019.06.007

Received 14.12.2019

Постановка проблеми. Скотарство є однією із системоутворюючих галузей аграрної економіки, розвиток якої сприяє вирішенню продовольчої проблеми країни, фінансовій стійкості сільського господарства і більш повній зайнятості населення [1].

Воно залишається однією з провідних, історично традиційних для України галузей тваринництва, спроможної в умовах обмеженості матеріальних і фінансових ресурсів не лише збільшити виробництво сировини для м'ясопереробної промисловості, але й забезпечити економію витрат завдяки унікальним якостям м'яса великої рогатої худоби [2].

Вирощуванню ВРХ, передусім м'ясного спрямування, завжди належала важлива роль у подоланні продовольчої проблеми. З економічної точки зору яловичина є не тільки частиною пропозиції сільськогосподарської продукції, а ще й способом утилізації пасовищних земель, які б в іншому разі мали незначну цінність для харчового виробництва. М'ясне виробництво також інтенсивніше впливає на використання трудових ресурсів і завдяки цьому сприяє створенню робочих місць на фермах та сільському розвитку в цілому [3].

Водночас в Україні м'ясне скотарство залишається найпроблемнішою з основних тваринницьких галузей. Якщо в молочному скотарстві та свинарстві намітилися певні

позитивні зрушення, особливо в сільськогосподарських підприємствах, доволі значущим є прогрес у птахівництві, то м'ясне скотарство продовжує деградувати [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання функціонування та розвитку скотарства, в тому числі м'ясного, висвітлено у працях багатьох учених-аграрників, серед яких Гладій М. В., Саблук П. Т., Копитець Н. Г. [5], Гетья А. А., Білозерський О. Л., Петренко С. М. та ін. [6], Місюк М. В. [7], Микитюк В. М. [8], Шуст О. А. [2]. Наукові праці та розробки перерахованих авторів мають важливе теоретичне й практичне значення. Водночас кризовий стан ринку м'яса великої рогатої худоби потребує подальших наукових досліджень, що й визначило вибір теми дослідження, його мету і завдання.

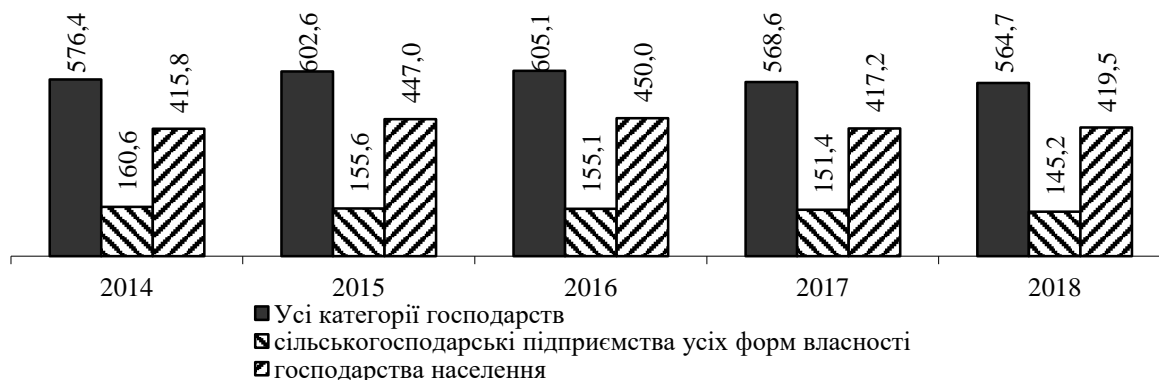
Мета статті – здійснити комплексний аналіз ринку м'яса великої рогатої худоби.

Постановка завдання. Для досягнення поставленої мети визначено такі наукові завдання: визначити місце м'яса великої рогатої худоби у структурі виробництва м'яса всіх видів; проаналізувати стан вирощування та реалізації великої рогатої худоби в усіх категоріях господарств і в розрізі сільськогосподарських підприємств та господарств населення; виявити серед регіонів найбільших виробників приросту живої маси великої рогатої худоби; виявити цінові тенденції на ринку м'яса великої рогатої худоби; встановити основні фактори, що впливають на розвиток ринку м'яса великої рогатої худоби розгляду.

Для вирішення поставлених завдань було використано такі методи: монографічний, абстрактно-логічний, аналіз, синтез, узагальнення, статистичний, графічний.

Виклад основного матеріалу. Традиційно в Україні м'ясо великої рогатої худоби мало найбільшу питому вагу в структурі виробництва всіх його видів, зокрема у 2000 р. – 45,4%. Однак потім ситуація кардинально змінилася. У 2018 р. частка м'яса великої рогатої худоби у структурі виробництва всіх його видів становила лише 15,2%. Нині ринок м'яса великої рогатої худоби є найпроблемнішим. Зменшення обсягів виробництва м'яса великої рогатої худоби, скорочення її поголів'я та необґрунтованість реалізаційних цін зумовили занепад і збитковість галузі.

Сільськогосподарські підприємства виростили у 2018 р. велику рогату худобу (у живій масі) обсягом 145,2 тис. тонн, що на 9,6% менше проти рівня 2014 р., та на 4,1% – порівняно з 2017 р. (рис. 1). У 2018 р. найбільшими виробниками приросту живої маси великої рогатої худоби серед регіонів України були Львівська (41,0 тис. тонн), Хмельницька (40,6), Івано-Франківська (39,8), Харківська (39,1) і Полтавська області (30,7 тис. тонн). Ці п'ять областей забезпечують 33,9% обсягів вирощеної великої рогатої худоби у живій масі. Серед сільськогосподарських підприємств з 2014 до 2018 р. наростили обсяги виробництва підприємства Івано-Франківської, Тернопільської, Київської, Рівненської та Херсонської областей. Серед усіх регіонів України у 2018 р. найбільші обсяги живої маси великої рогатої худоби виростили сільськогосподарські підприємства Полтавської області. Їх частка у загальному виробництві становила 12,1%.

Рисунок 1. Вирощування великої рогатої худоби в живій масі в усіх категоріях господарств у 2014–2018 рр., тис. тонн

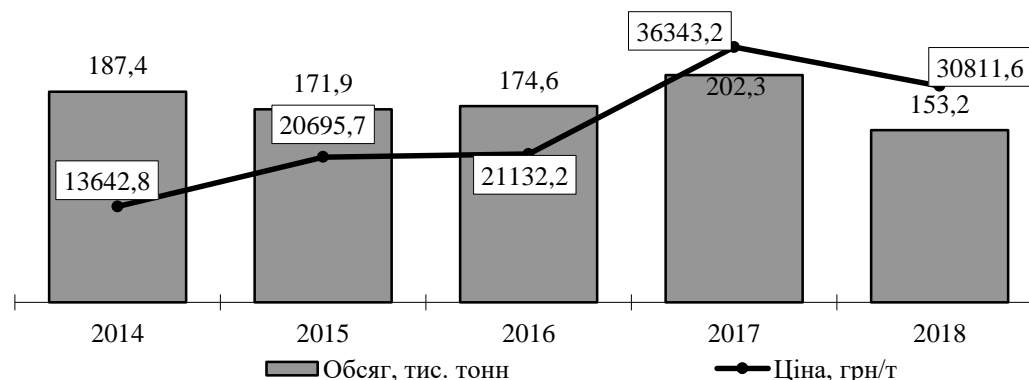
Figure 1. Livestock production in all farms categories in 2014–2018, thousand tons

Джерело: Розроблено автором за даними Державної служби статистики України [9].

Незважаючи на те, що сільськогосподарські підприємства утримують третину поголів'я великої рогатої худоби, вони вирощують лише чверть живої маси тварин. Майже три чверті приросту виробляють господарства населення, які у 2018 р. виростили 419,5 тис. тонн великої рогатої худоби у живій масі, що на 0,9% більше проти показника 2014 р.

У 2018 р. господарствами усіх категорій було вироблено 358,9 тис. тонн яловичини й телятини у забійній вазі, що на 13% менше 2014 р. та на 1,3% – рівня 2017 р. Господарства населення забезпечили 75,6% виробленої яловичини й телятини.

Зазвичай зменшення обсягів вирощування великої рогатої худоби призводить до зменшення обсягів її реалізації. Однак, варто наголосити, що в Україні й надалі продовжується тенденція вирізування великої рогатої худоби. Наведені дані на рис. 1 та 2 чітко це підтверджують, коли обсяги реалізації більші, ніж обсяги вирощеної великої рогатої худоби сільськогосподарськими підприємствами. Така ситуація складається в усіх категоріях господарств.

Рисунок 2. Обсяг і ціна реалізації великої рогатої худоби (в живій масі) сільськогосподарськими підприємствами у 2014–2018 рр.

Figure 2. Volume and price of cattle sales (live weight) by agricultural enterprises in 2014–2018

Джерело: Розроблено за даними Ф-21 «Реалізація продукції сільського господарства підприємствами та господарствами населення» за 2014–2018 рр. [9].

За даними Ф-21 «Реалізація продукції сільського господарства підприємствами та господарствами населення» протягом 2014–2018 рр. цими підприємствами у 2018 р. було реалізовано на забій 153,2 тис. тонн або менше на 18,2% порівняно з 2014 р. та на 24,3% – рівня 2017 р.

У 2014–2017 рр. в Україні продовжувалося зростання цін продажу великої рогатої худоби. Однак у 2018 р. середня ціна продажу великої рогатої худоби сільськогосподарськими підприємствами за усіма каналами реалізації значно зменшилася порівняно з 2017 р. У 2018 р. середня ціна продажу великої рогатої худоби сільськогосподарськими підприємствами за усіма каналами реалізації зросла у 2,3 раза порівняно з 2014 р. і становила 30811,6 грн. Порівняно з попереднім 2017 р. у 2018 р. середня ціна продажу великої рогатої худоби зменшилася на 15,2%. Найвищою була середня ціна у сільськогосподарських підприємствах Волинської області – 34970,3 грн/т, а найнижчою у Луганській області – 28014,6 грн/т.

Щоб отримати хоч якісь кошти, сільськогосподарські виробники вимушені продавати велику рогату худобу за заниженими цінами. Це сприяє збільшенню доходів переробних підприємств та роздрібною мережі. При цьому вони мають набагато коротший виробничий цикл і набагато менші затрати виробництва.

У 2018 р. гуртово-відпускна ціна на яловичину I категорії зросла в 2,2 раза порівняно з 2014 р., на 3,8% – від рівня 2017 р. і становила станом на кінець року 79,45 грн/кг (рис. 3).

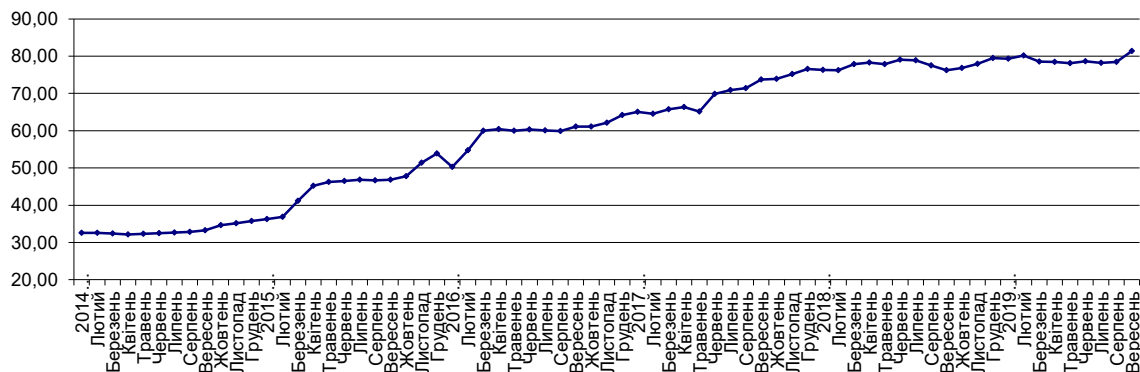

Рисунок 3. Гуртово-відпускні ціни на яловичину I категорії в Україні у 2014–2018 рр., грн/кг

Figure 3. Wholesale and selling prices for beef of the first category in Ukraine in 2014–2018, UAH/kg

Джерело: Розроблено за даними [10].

Високі гуртово-відпускні ціни станом на кінець 2018 р. спостерігалися в Луганській (110,0 грн/кг), Хмельницькій (95,0 грн/кг) і Запорізькій (90,0 грн/кг) областях. Найнижчі ціни були на підприємствах Івано-Франківської (46,20 грн/кг), Полтавської (58,0), Волинської (65,5) і Харківської (66,5 грн/кг) областей.

Роздрібна ціна на яловичину у грудні 2018 р. зросла порівняно з аналогічним періодом 2014 р. у 1,9–2,0 раза, порівняно з 2017 р. – на 6,9–9,3% і становила на тазостегнову частину яловичини – 98,53 грн/кг, на яловичину без кістки – 128,67 грн/кг (рис. 4).

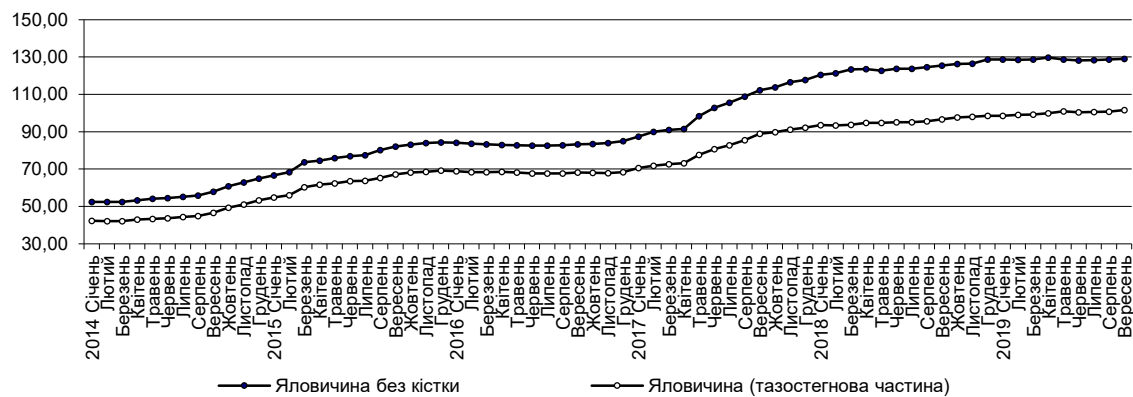

Рисунок 4. Роздрібні ціни на яловичину різних видів в Україні у 2014–2019 рр., грн/кг

Figure 4. Retail prices of beef of various kinds in Ukraine in 2014–2019, UAH/kg

Джерело: Розроблено за даними [10].

Найвищими ціни на яловичину без кістки у грудні 2018 р. були в Донецькій (158,13 грн/кг) та Херсонській (142,09 грн/кг) областях. Найнижчими по Україні були ціни в Одеській (118,88) та Чернігівській (119,39 грн/кг) областях.

У грудні 2018 р. спостерігається зростання цін і на тазостегнову частину яловичини. За рік ціна збільшилася з 92,18 до 98,53 грн. за 1 кг, тобто на 6,9%. В областях України ціни на тазостегнову частину яловичини у грудні 2018 р. коливалися в межах від 88,26 грн/кг (Запорізька обл.) до 120,03 грн/кг (Донецька обл.).

Не зважаючи на всю важливість галузі скотарства для вітчизняної економіки, її фактичний стан свідчить про кризові процеси. З одного боку, – низькі закупівельні ціни не забезпечують і просте відтворення первинних виробників, а з іншого, – високі роздрібні ціни на яловичину та м'ясопродукти приносять надприбутки торгівлі, а попит на продукцію зменшується в зв'язку з низькою купівельною спроможністю кінцевих споживачів.

Висновки. За 18 років в Україні суттєво змінилася структура виробництва м'яса. На початку 2000 р. частка м'яса великої рогатої худоби становила понад 45%, а у 2018 р. – лише 15%. Ринок м'яса великої рогатої худоби і надалі залишається проблемним. Вирощування великої рогатої худоби залишається неприбутковим бізнесом. В Україні й надалі продовжується тенденція вирізування великої рогатої худоби. Основними виробниками м'яса великої рогатої худоби є господарства населення. У 2018 р. середня ціна продажу великої рогатої худоби зменшилася на 15,2% порівняно з 2017 р. Високі роздрібні ціни на яловичину й телятину в роздрібній мережі зробили її недоступною для більшої частини українців, які віддають перевагу купівлі м'яса птиці. Існує велика ймовірність того, що найближчим часом цінове напруження на ринку м'яса великої рогатої худоби не спаде.

Conclusions. The structure of meat production in Ukraine has significantly changed over the last 18 years. At the beginning of 2000, the share of cattle meat was more than 45 per cent and only 15 per cent in 2018. The cattle meat market is a problem. Cattle growing still remains unprofitable business. The tendency of cattle slaughter is evident in Ukraine. The main producers of cattle meat are farms. The average selling price for cattle decreased by 15.2 per cent in 2018 in comparison with 2017. Retail prices for beef and veal are too high for most

Ukrainians and they prefer to buy poultry meat. There is a high probability that the price strain in the cattle meat market will not reduce in the near future.

Список використаної літератури

1. Копитець Н. Г. Функціонування системи збуту продукції скотарства: теоретико-практичний аспект: монографія. Київ: ННЦ «ІАЕ», 2007. 210 с.
2. Шуст О. А., Радько В. І. Організаційно-економічні засади функціонування м'ясного скотарства в Україні. Економіка АПК. 2014. № 6. С. 10–15.
3. Ляховець В. О. Європейський ринок яловичини: місце та роль України. Науковий вісник Ужгородського університету: збірник наук. праць. Сер.: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2016. Вип. 9. С. 101–104.
4. Яців С. Варіанти розвитку м'ясного скотарства України. Вісник Львівського національного аграрного університету. Сер.: Економіка АПК. Львів: Вид-во Львівського НАУ. 2015. № 22 (1). С. 149–157.
5. Гладій М. В., Саблук П. Т., Копитець Н. Г. Розвиток м'ясопродуктового підкомплексу України: монографія. Київ: ННЦ «ІАЕ», 2012. 345 с.
6. Гетья А. А., Білозерський О. Л., Петренко С. М. та ін. Програма розвитку м'ясного скотарства в Україні на період до 2020 року. Київ: НУБіП України, 2013. 40 с.
7. Місюк М. В. Формування та розвиток регіонального ринку продукції скотарства: монографія. Херсон: Д. С. Грін, 2013. 344 с.
8. Микитюк В. М. Відродження галузі скотарства в умовах ринкових трансформацій: монографія. Житомир: НАУ, 2012. 508 с.
9. Державна служба статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua> (дата звернення 28.10.2019).
10. Шпичак О. М., Бондар О. В., Пашко С. О. та ін. Цінова ситуація на ринках продукції тваринництва в Україні. Київ: ННЦ «ІАЕ», 2017. 52 с.

References

1. Kopytets N. H. Funktsionuvannia systemy zbutu produktsii skotarstva: teoretyko-praktychnyi aspekt: monohrafiia. Functioning of the livestock products marketing system: theoretical and practical aspect: monograph. Kyiv: NNTs "IAE", 2007. 210 p. [In Ukrainian].
2. Shust O. A., Radko V. I. Orhanizatsiino-ekonomichni zasady funktsionuvannia m'iasnoho skotarstva v Ukraini Organizational and economic principles of functioning of livestock breeding in Ukraine. Ekonomika APK. 2014. № 6. P. 10–15. [In Ukrainian].
3. Liakhovets V. O. Yevropeiskyi rynek yalovychyny: mistse ta rol Ukrainy. The European beef market: the place and role of Ukraine. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu: zbirnyk nauk. prats. Ser.: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo. 2016. № 9. P. 101–104. [In Ukrainian].
4. Yatsiv S. Varianty rozvytku m'iasnoho skotarstva Ukrainy [Options for the development of beef stock in Ukraine. Visnyk Lvivskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu. Ser.: Ekonomika APK. 2015. № 22 (1). P. 149–157. [In Ukrainian].
5. Hladii M. V., Sabluk P. T., Kopytets N. H. Rozvytok m'iasoproduktovoho pidkompleksu Ukrainy: monohrafiia. Development of meat subcomplex of Ukraine: monograph. Kyiv: NNTs "IAE". 2012. 345 p. [In Ukrainian].
6. Hetia A. A., Bilozerskyi O. L., Petrenko S. M., et al. Prohrama rozvytku m'iasnoho skotarstva v Ukraini na period do 2020 roku. The Ukrainian Livestock Development Program for the period up to 2020. Kyiv: NUBiP Ukrainy, 2013. 40 p. [In Ukrainian].
7. Misiuk M. V. Formuvannia ta rozvytok rehionalnoho rynku produktsii skotarstva: monohrafiia. Formation and development of the regional livestock products market: monograph. Kherson: D. S. Hrin, 2013. 344 p. [In Ukrainian].
8. Mykytiuk V. M. Vidrozhennia haluzi skotarstva v umovakh rynkovykh transformatsii: monohrafiia. The revival of the livestock industry in the context of market transformations: monograph. Zhytomyr: NAU, 2012. 508 p. [In Ukrainian].
9. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. State Statistics Service of Ukraine. URL: <http://ukrstat.gov.ua>. [In Ukrainian].
10. Shpychak O. M., Bodnar O. V., Pashko S. O., et al. Tsinova sytuatsiia na rynkakh produktsii tvarynnytstva v Ukraini. Price situation in livestock markets in Ukraine. Kyiv: NNTs "IAE", 2017. 52 p. [In Ukrainian].